ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 23ης Μαρτίου 2000 *

Στην υπόθεση C-246/98,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Arrondissementsrechtbank te Arnhem (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Berendse-Koenen M. G. en Berendse H. D. Maatschap,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75), και των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή) και J.-P. Puissochet, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Fierstra, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Buckley, Chief State Solicitor,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον H. van Vliet, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και τον M. Shotter, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους τεθέντα στη διάθεση της υπηρεσίας αυτής,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των Berendse-Koenen M. G. en Berendse H. D. Maatschap, εκπροσωπούμενων από τον L. J. L. Heukels, δικηγόρο Haarlem, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον M. A. Fierstra, της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον M. A. Buckley, επικουρούμενο από τους C. Daly, του Office of the Attorney General, P. Charleton, SC, και D. Barniville, BL, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον H. van Vliet, κατά τη συνεδρίαση της 27ης Οκτωβρίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Ιανουαρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 2ας Απριλίου 1998, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Ιουλίου 1998, το Arrondissementsrechtbank te Arnhem υπέβαλε βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ) δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75, στο εξής: οδηγία 83/189), και των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά των Berendse-Koenen M. G. en Berendse H. G. Maatschap για την κατοχή βοοειδών στα οποία είχαν χορηγηθεί ουσίες με συμπαθητικομιμητική δράση που περιείχαν clenbuterol.

3 Κατά το άρθρο 30 της Συνθήκης, οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών. Δυνάμει του άρθρου 36 της Συνθήκης, οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί εισαγωγής που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων επιτρέπονται όταν δεν αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

4 Η οδηγία 83/189 έχει ως αντικείμενο να αποτρέψει στο ενδοκοινοτικό εμπόριο προϊόντων κάθε τεχνικό εμπόδιο που οφείλεται στο ότι διαφέρουν οι εθνικές νομοθεσίες. Προς τούτο, καθιερώνει μια διαδικασία η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να ανακοινώνουν προηγουμένως στην Επιτροπή τα τεχνικά πρότυπα και τους τεχνικούς κανόνες.

5 Η οδηγία 86/469/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 1986, σχετικά με την εξέταση των ζώων και του νωπού κρέατος για την παρουσία καταλοίπων (ΕΕ L 275, σ. 36), σκοπό έχει, κατά την τρίτη και τέταρτη αιτιολογική της σκέψη, να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων με το να φέρει πιο κοντά τις διαφορετικές ρυθμίσεις των κρατών μελών, οι οποίες συνεπάγονται ενδοκοινοτικά εμπόδια και στρέβλωση των συνθηκών ανταγωνισμού όσον αφορά τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο κοινών οργανώσεων των αγορών. Κατά την ένατη αιτιολογική της σκέψη, η οδηγία έχει, μεταξύ άλλων, ως αντικείμενο να εισαγάγει κοινά μέτρα ελέγχου για τον προσδιορισμό και την εξάλειψη των αιτιών των καταλοίπων στα ζώα και στο νωπό κρέας και να εξασφαλίσει ότι θα αποκλείεται από την κατανάλωση το κρέας που έχει κατάλοιπα άνω του επιτρεπτού ορίου. Έτσι, το άρθρο 9, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 86/469 υποχρεώνει τις αρμόδιες αρχές να μεριμνούν ώστε, κάθε φορά που από την εξέταση επίσημου δείγματος «προκύπτει η παρουσία απαγορευμένων ουσιών, τα ζώα να μην μπορούν να διατεθούν στην αγορά για ανθρώπινη ή ζωική κατανάλωση».

6 Η οδηγία 86/469 απαριθμεί, στο παράρτημά της Ι, τις ομάδες καταλοίπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της. Το clenbuterol υπάγεται στο τιτλοφορούμενο «Ειδικές ομάδες» σημείο Β, ομάδα Ι: «Άλλα φάρμακα», υποομάδα γ': «Άλλα κτηνιατρικά φάρμακα».

7 Ο Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking (PVV) 1991 (κανονισμός περί των ουσιών με συμπαθητικομιμητική δράση, στο εξής: κανονισμός), ο οποίος εκδόθηκε από τη διεύθυνση του Produktschap voor Vee en Vlees (οργανισμού δημοσίου δικαίου ο οποίος ασχολείται με την κτηνοτροφία και το κρέας) και εγκρίθηκε από τον Υπουργό Γεωργίας, περιλαμβάνει στο άρθρο του 1 ορισμό των ουσιών με συμπαθητικομιμητική δράση. Δεν αμφισβητείται ότι το clenbuterol ανήκει στις ουσίες αυτές.

8 Το άρθρο 2 του κανονισμού ορίζει ότι «απαγορεύεται να χορηγηθούν στα εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή ηλικίας άνω των δεκατεσσάρων εβδομάδων κτηνιατρικά φάρμακα με συμπαθητικομμητική δράση που περιέχουν clenbuterol ή να επιτραπεί η χορήγηση των κτηνιατρικών αυτών φαρμάκων στα πιο πάνω βοοειδή».

9 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού ορίζει ότι «απαγορεύεται να κατέχει κανείς ή να έχει σε απόθεμα, να αγοράζει ή να πωλεί εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή στα οποία, κατά παράβαση του άρθρου 2, έχουν χορηγηθεί οι ουσίες με συμπαθητικομμητική δράση τις οποίες αφορά το άρθρο αυτό».

10 Η παρουσία clenbuterol διαπιστώθηκε σε δείγματα ούρων που συνελέγησαν σε βοοειδή της εκμεταλλεύσεως των κατηγορούμενων της κύριας δίκης. Κατόπιν αυτού, η εισαγγελική αρχή άσκησε κατ' αυτών ποινική δίωξη για παράβαση του κανονισμού.

11 Κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, οι κατηγορούμενοι της κύριας δίκης, επικαλούμενοι την απόφαση της 30ής Απριλίου 1996, C-194/94, CIA Security International (Συλλογή 1996, σ. I-2201), υποστήριξαν, πρώτον, ότι ο κανονισμός, εφόσον δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη.

12 Δεύτερον, ισχυρίστηκαν ότι το γεγονός ότι φάρμακα που περιέχουν clenbuterol επιτρέπονται εντός ορισμένων κρατών μελών αποτελεί απαγορευόμενη από το κοινοτικό δίκαιο στρέβλωση του ανταγωνισμού.

13 Συναφώς, το Arrondissementsrechtbank te Arnhem διαπίστωσε ότι, όταν εκδόθηκε ο κανονισμός, οι βασικές κοινοτικές διατάξεις περί αναβολικών, στα οποία ανήκει το clenbuterol, περιέχονταν στην οδηγία 81/851/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 1981, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα

κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα (ΕΕ L 317, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 90/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1990 (ΕΕ L 373, σ. 15). Δεδομένου ότι η οδηγία αυτή υποβάλλει τα αναβολικά σε ειδικό καθεστώς, ενώ δεν απαγορεύει όλες τις συναλλαγές σχετικά με τα βοοειδή και τα κρέατα στα οποία έχουν χορηγηθεί αναβολικά, το εθνικό δικαστήριο διερωτάται αν τα άρθρα 2 και 3 του κανονισμού αποτελούν εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.

14 Κατόπιν αυτών, το Arrondissementsrechtbank te Arnhem αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Περιέχει ο Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking (PVV) 1991, ειδικότερα δε τα άρθρα 2 και 3 του Verordening αυτού, τεχνικούς κανόνες οι οποίοι, βάσει του άρθρου 8 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ, όπως η οδηγία αυτή είχε κατά τον χρόνο που τέθηκε σε ισχύ ο πιο πάνω Verordening, έπρεπε να ανακοινωθούν προηγουμένως στην Επιτροπή;

2) Περιέχει ο Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking (PVV) 1991, ειδικότερα δε τα άρθρα 2 και 3 του Verordening αυτού, διατάξεις που αποτελούν εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ;»

15 Με έγγραφο της 11ης Ιουνίου 1999, το αιτούν δικαστήριο ανέφερε στο Δικαστήριο ότι υπό το πρίσμα της αποφάσεως της 11ης Μαΐου 1999, C-425/97 έως C-427/97, Albers κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-2947), δεν εμμένει στο πρώτο ερώτημα.

16 Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν το άρθρο 30 της Συνθήκης απαγορεύει εθνικό κανόνα όπως ο περιεχόμενος στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, σε συνδυασμό με το άρθρο του 2.

17 Οι Berendse-Koenen M. G. en Berendse H. G. Maatschap ισχυρίζονται ότι το clenbuterol είναι ουσία που χρησιμοποιείται σε ορισμένα κτηνιατρικά φάρμακα όπως το Ventipulmin, το οποίο, συνταγογραφούμενο για θεραπευτικό σκοπό, καθιστά δυνατή την αποτελεσματική καταπολέμηση ορισμένων ειδικών παθήσεων των βοοειδών. Κατ' αυτούς, τα βοοειδή που κατέστησαν αντικείμενο της έρευνας υποβλήθηκαν σε αυτό το είδος κτηνιατρικής θεραπείας· κατά συνέπεια, η παρουσία clenbuterol στα συλλεγέντα ούρα οφείλεται στη χορήγηση του φαρμάκου αυτού το οποίο συνταγογραφήθηκε ακριβώς για να καταπολεμηθεί η ασθένεια από την οποία έπασχαν τα ζώα αυτά.

18 Επιπλέον, διευκρίνισαν ότι ο κανονισμός έχει ως αποτέλεσμα να απαγορεύεται η χρησιμοποίηση αυτού του είδους κτηνιατρικού φαρμάκου, ενώ άλλα κράτη μέλη δεν επιβάλλουν τέτοια απαγόρευση. Η πιο πάνω ανισότητα μεταχειρίσεως μεταξύ των Ολλανδών επιχειρηματιών και των άλλων κοινοτικών επιχειρηματιών έχει ως συνέπεια τη δημιουργία απαγορευομένων από το κοινοτικό δίκαιο στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

19 Η Ολλανδική Κυβέρνηση φρονεί ότι εν πάση περιπτώσει, εφόσον οι κανόνες που περιέχει ο κανονισμός είναι αναγκαίοι για την αποτελεσματική προστασία της υγείας των ανθρώπων, τα μέτρα αυτά δικαιολογούνται βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης.

20 Η Ιρλανδική Κυβέρνηση φρονεί ότι λογικά δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο κανονισμός αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό. Οι διατάξεις του κανονισμού αφορούν τη χορήγηση clenbuterol στα βοοειδή, καθώς και την

κατοχή και πώληση βοοειδών ή κρέατος που προέρχεται από βοοειδή στα οποία χορηγήθηκε clenbuterol. Ο κανονισμός δεν επηρεάζει την εισαγωγή clenbuterol.

21 Η Επιτροπή τονίζει ότι η υπόθεση αυτή δεν αφορά μονομερές μέτρο που θεσπίστηκε από κράτος μέλος. Συγκεκριμένα, η οδηγία 86/469 επιβάλλει στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών την υποχρέωση να θεσπίσει όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει το να μην μπορούν να διατεθούν στην αγορά ζώα στα οποία έχει διαπιστωθεί η παρουσία απαγορευμένων ουσιών. Έτσι, οι διατάξεις της οδηγίας 86/469 δεν υπαγορεύθηκαν από κάθε κράτος μέλος για την προστασία δικού του συμφέροντος. Κατά συνέπεια, τέτοια μέτρα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μονομερή μέτρα που εμποδίζουν το εμπόριο, αλλά ως ενέργειες που προορίζονται να διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ιδίως με το να εξουδετερώνουν τα εμπόδια που ενδέχεται να προκύπτουν από εθνικά μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 36.

22 Εν προκειμένω, και χωρίς να χρειάζεται να επιλυθεί το ζήτημα αν Ολλανδοί κτηνοτρόφοι μπορούν να επικαλεστούν το απαγορεύον τα εμπόδια στο ενδοκοινοτικό εμπόριο άρθρο 30 της Συνθήκης προκειμένου να μην εφαρμοστεί επ' αυτών ολλανδικός κανόνας όπως ο επίμαχος στην παρούσα υπόθεση, πρέπει να υπομνηστεί ότι από την τρίτη και τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 86/469 προκύπτει ότι το αντικείμενό της είναι να εναρμονίσει τα μέτρα ελέγχου των καταλοίπων και να καθορίσει κοινά ανώτατα όρια ανοχής ως προς την παρουσία των καταλοίπων αυτών στο νωπό κρέας, η δε υπέρβαση των ορίων αυτών συνεπάγεται αυτομάτως απαγόρευση εμπορίας του σχετικού νωπού κρέατος. Συνεπώς, η οδηγία αυτή έχει διττό σκοπό, ο οποίος συνίσταται τόσο στην εξασφάλιση της προστασίας της υγείας των ανθρώπων όσο και στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

23 Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι, με το να απαγορεύσουν να χορηγεί κανείς clenbuterol σε εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή ηλικίας άνω των δεκατεσσάρων εβδομάδων και να κατέχει, να έχει σε απόθεμα, να αγοράζει ή να πωλεί εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή ηλικίας άνω των δεκατεσσάρων εβδομάδων στα οποία έχει χορηγηθεί η ουσία αυτή, οι ολλανδικές αρχές εκπλήρωσαν υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία αυτή (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Albers κ.λπ., σκέψη 23).

24 Συνεπώς, εθνικός κανόνας όπως ο περιεχόμενος στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, σε συνδυασμό με το άρθρο του 2, δεν αποτελεί μονομερές μέτρο που αποσκοπεί στην προστασία ιδίου συμφέροντος του κράτους μέλους που θέσπισε τον κανόνα αυτόν, αλλά θεσπίστηκε για τη συμμόρφωση σε οδηγία του Συμβουλίου προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας (βλ., με το αυτό περιεχόμενο, την απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 1977, 46/76, Bauhuis, Συλλογή τόμος 1977, σ. 1, σκέψεις 28 και 29).

25 Κανόνας όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη, με τον οποίο κράτος μέλος εκπληρώνει υποχρεώσεις του που απορρέουν από την οδηγία 86/469, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.

26 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν απαγορεύει εθνικό κανόνα όπως ο περιεχόμενος στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του ίδιου κανονισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική και η Ιρλανδική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς την κύρια δίκη τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 2ας Απριλίου 1998 το Arrondissementsrechtbank te Arnhem, αποφαίνεται:

Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 28 ΕΚ) δεν απαγορεύει εθνικό κανόνα όπως ο περιεχόμενος στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking (PVV) 1991, **σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του ίδιου** Verordening.

Moitinho de Almeida Gulmann Puissochet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 23 Μαρτίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida